

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3298/2021. (VII. 22.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Fővárosi Törvényszék 25.Bpkf.5996/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Három természetes személy indítványozó jogi képviselőjük (dr. Muhi Erika ügyvéd) útján 2019. április 30-án benyújtott alkotmányjogi panaszában az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Fővárosi Törvényszék (a továbbiakban: másodfokú bíróság) 25.Bpkf.5996/2019/2. számú végzése – a Pesti Központi Kerületi Bíróság (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) 14.Bpk.VII.40.895/2018/2. számú végzésére is kiterjedő – alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Kérelmét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére alapozta.
- [2] Az alkotmányjogi panasz eljárás megindításának előzménye, hogy a Háttér Társaság egyesület Információs és Lelkiségi Szolgálat 2018. június 19-én nyilvános fórumot szervezett „A beszélgetés ereje” címmel, amelynek a helyszínén rendőri intézkedésre került sor. A rendezvényen ugyanis megjelent három magánszemély, akik a résztvevőként jelenlévő 15–25 fős csoport tagjaira bekiabálásokkal megjegyzéseket tettek. A beszólásokat követően a csoport tagjai egyöntetűen kijelentették, hogy nem kérnek a rendezvényt zavaró személyek jelenlétéből, de azok a helyszínen maradtak. Az intézkedő rendőrök, miután igazoltatták a rendezvényt zavaró személyeket – akik később távoztak – adatgyűjtést hajtottak végre, amely szerint a rendezvényen résztvevő csoport több tagja is jelezte, hogy a becsületüket megsértették az elhangzott kijelentésekkel. A jelentés szerint a csoport érintett tagjait tájékoztatták a becsületsértés tényállásáról, amivel kapcsolatban azt nyilatkozták, hogy a későbbiek folyamán élni kívánnak a magánindítvány lehetőségével. Az BRFK VIII. kerületi Rendőrfőkapitányság az összes iratot megküldte az elsőfokú bíróságnak figyelemmel arra, hogy a fenti cselekmény alkalmas a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 226. § (1) bekezdésébe ütköző és a szerint minősülő rágalmazás vétségének a megállapítására.
- [3] Az elsőfokú bíróság a rágalmazás vétsége miatt indult büntetőeljárást megszüntette, mivel a bűncselekmény csak magánindítványra büntethető, de azt a rágalmazással sértett indítványozók a bíróság álláspontja szerint az erre nyitva álló határidőn belül nem terjesztettek elő. Az indítványozók fellebbezésükben előadták, hogy a képviseletüket meghatalmazás alapján ellátó társadalmi szervezet útján határidőben előterjesztett panaszukban egyértelműen úgy nyilatkoztak, hogy az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását kívánják, így az megfelel a magánindítvány vonatkozásában előírt feltételeknek. A másodfokú bíróság az elsőfokú végzést helybenhagyta. A döntés szerint a magánindítványt a sértett kizárólag maga terjesztheti elő, a képviseleti jogosultság a magánindítvány előterjesztésére nem jogosít, ezért a sértetteket képviselő szervezet által előterjesztett panasz nem minősül joghatályos magánindítványnak.
- [4] Az indítványozók szerint sérült a tisztességes eljáráshoz fűződő joguk (azon belül a bírósághoz fordulás joga) azáltal, hogy a bíróság tévesen értelmezte a képviseletre vonatkozó anyagi jogi szabályokat, és elzárta az indítványozókat attól, hogy az ügyben a terheltekkel szemben jogaikat bíróságon érvényesíthessék.
- [5] Az indítvány indokolása az alaptörvény-ellenességet abban látja, hogy a másodfokú bíróság döntése indokolatlanul szűkíti a bírósághoz fordulás jogát. A magánvádas esetekben ugyanis, ahol a magánvádlo quasi az ügyész szerepét tölti be, elengedhetetlen, hogy büntetőügyben jártas képviselője legyen és ezen képviselői jogosultvány terjedelme ne korlátozódjon a perbeli cselekményekre. A büntetőeljárásban akkor érvényesül az állampolgárt megillető bírósághoz fordulás joga, ha a bíróságok nem korlátozzák őt abban, hogy ebbéli jogát képviselő útján gyakorolja.

- [6] 2. Az Alkotmánybíróság hiánypótlásra hívta fel az indítványozót az érintettsége és az alkotmányjogi panasz indokolása vonatkozásában, amelyre az indítványozó határidőben választ adott.
- [7] 3. Az Alkotmánybíróság felhívta az igazságügyi minisztert, hogy tájékoztassa a magánindítvány előterjesztésére vonatkozó szabályozás egyes kérdéseivel kapcsolatos álláspontjáról.
- [8] Az igazságügyi miniszter részletesen kifejtett válaszában úgy foglalt állást, hogy amennyiben a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) nem ír elő a sértettre vonatkozóan személyes eljárási kötelezettséget, úgy indokolt értelmezni, hogy a sértett jogait a Be. 61. § (1) bekezdése alapján meghatalmazott képviselője útján is gyakorolhatja. Figyelemmel arra, hogy a magánindítvány vonatkozásában a Be. egész rendszerében nem lehető fel ilyen korlátozó szabály, a miniszter szerint aggálytalanul kijelenthető, hogy a magánindítványt a sértett helyett meghatalmazott képviselője is előterjesztheti.

II.

- [9] Az indítvány szerint az Alaptörvény megsértett rendelkezése:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [10] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [11] A vizsgálat során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány határozott kérelmet tartalmaz, és megfelel a törvényben előírt alaki és tartalmi követelményeknek [Abtv. 52. § (1b) bekezdés, (5)–(6) bekezdés].
- [12] A másodfokú bíróság sérelmezett döntését az indítványozónak tértivevény nélkül kézbesítették, de a végzés 2019. február 15-én kelt, indítványát pedig 2019. április 15-én érkezették az elsőfokú bíróságon, tehát megállapítható, hogy azt a törvényi határidőn belül nyújtotta be. A panasszal támadott bírói döntések Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság még nem döntött. Az indítványozók az alapügy büntetőeljárásnak sértettjei voltak, az elsőfokú bíróságnak a büntetőeljárást megszüntető végzésével szemben ők nyújtottak be fellebbezést, a másodfokú bíróság a támadott végzést ez alapján hozta meg, ezért az ügyben érintettek tekinthetők. Az indítványozók az Alaptörvényben biztosított joguknak [XXVIII. cikk (1) bekezdés] sérelmére hivatkoznak. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az eljárást megszüntető végzés vizsgálható alkotmányjogi panasz keretében, mert megfeleltethető az Abtv. 27. § (1) bekezdés második fordulataának, a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek {3002/2014. (I. 24.) AB végzés, Indokolás [21]}. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók a jogerős másodfokú bírósági határozat ellen nyújtották be a panaszukat és rendkívüli perorvoslatot nem vettek igénybe, tehát az indítványozó a jogorvoslati lehetőségüket kimerítették.
- [13] Az Alkotmánybíróság szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek minősül annak eldöntése, hogy összhangban van-e a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog részét képező bírósághoz fordulás jogával az a jogszabályértelmezés, amely szerint magánindítvány előterjesztésére a sértettnek kizárólag személyesen, képviselő igénybevétele nélkül van lehetősége (Abtv. 29. §).
- [14] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt befogadta.

IV.

- [15] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [16] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként felidézte az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése által biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz való jog és a magánvádas eljárás összefüggéseit. A kérdéskörrel az Alkotmánybíróság

legutóbb a 3103/2018. (IV. 9.) AB végzésben foglalkozott: „Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz célja, hogy olyan bírósági vagy hatósági döntésekkel szemben nyújtson jogvédelmet a panaszosok számára, akik az eljáró bíróságok vagy hatóságok eljárása és/vagy döntése értelmében szenvedtek alapjogsérelmet. Egy büntetőügy sértettje, magánvádlója, pótmagánvádlója (jelen pontban a továbbiakban együtt: sértett) esetében azonban az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti eljárásában általában akkor állapíthatja meg a sértett által megtámadott jogerős bírósági döntés alaptörvény-ellenességét, ha a vizsgált bírósági eljárásban azért született a sértettnek kedvezőtlen döntés, mert az eljáró bíróság vagy hatóság megsértette az Alaptörvény XXIV. cikkében, valamint XXVIII. cikkében deklarált tisztességes hatósági vagy bírósági eljáráshoz való jogát (fair trial), vagy a XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jogát, amelyet a jogerős bírósági döntés sem korigált. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy »tiszteséges eljárás (fair trial) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95]. [...] A tisztességes eljáráshoz való jog több garanciális szabályból áll. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai különösen: a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága, a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye, a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és a pártatlanság kívánalma, továbbá az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye. A szabály *de facto* nem állapítja meg, de az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége.« {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]; 2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [49]–[50]; 3357/2017. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [37]}

Abban az esetben azonban, ha a sértett azért állítja a jogerős bírósági ítélet alaptörvény-ellenességét, mert véleménye szerint az eljáró bíróságok nem orvosolták a büntetőeljárás alapjául szolgáló tevékenység vagy mulasztás miatt (általában feltételezetten) őt ért alapjogsértést (jelen ügy esetében nem állapították meg a vádlott által az indítványozóra tett kijelentések becsületsértő jellegét), az általában nem lehet az alkotmányjogi panaszának alapja. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja ugyanis, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], megerősítette: 3117/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}.

A büntetőeljárásban a sértett csak akkor hivatkozhat alappal egy felmentő ítélet alaptörvény-ellenességére, ha a bíróság az eljárás során a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, vagy a jogorvoslathoz való jogát sértette, vagy ha a bíróság a döntést az alapjog Alaptörvény-sértő értelmezésére alapozta. Más alapjogra való hivatkozás azonban jellemzően nem felel meg az Abtv. 29. §-ának, a sértettnek nincs ugyanis alanyi joga arra, hogy az állam büntető hatalmának gyakorlását kikényszerítse (pusztán arra van joga, hogy az őt ért alapjogsérelm miatt feljelentést tegyen, magánindítványt nyújtson be, vagy épp pótmagánvádlóként lépjen fel, illetve, hogy ezek alapján a bíróság az ügyben eljárjon és döntést hozzon, arra azonban nincs alanyi joga, hogy a terheltet ezek alapján a bíróság elítélje), ez esetben tehát nem áll fenn az ítéletet vagy végzést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség.” {3103/2018. (IV. 9.) AB végzés, Indokolás [26]–[28]}

[17] A fentiek alapján tehát az Alkotmánybíróság értelmezésében a magánindítványra indított büntetőeljárásban a magánvádlót is megilleti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése által biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz való jog; ennek keretében pedig megilleti a bírósághoz fordulás joga, azaz hogy magánindítványt nyújtson be, és hogy ez alapján a bíróság az ügyében eljárjon és döntést hozzon.

[18] 2. Ezt követően az Alkotmánybíróság a magánvádas eljárás és a képviselőlet kapcsolatának kérdéskörét tekintette át.

[19] Kiindulási alapként szolgál a Btk. 31. § (2) bekezdése, amely a magánindítvány előterjesztését a sértett jogosultságaként szabályozza. A Btk. 31. § (2)–(4) bekezdése, illetve a Be. ott hivatkozott 69. § (5) bekezdése e főszabály mellett meghatároz a magánindítvány előterjesztését érintő speciális eseteket is (pl. korlátozottan cselekvőképességű kiskorú, sértett halála, büntetőeljárás cselekvőképesség hiánya, nem természetes személy sértett).

[20] A Be. 378. § (1) bekezdése szerint magánindítványra üldözendő bűncselekmény esetén csak a jogosult indítványára indítható meg vagy folytatható a büntetőeljárás. A (2) bekezdés alapján magánindítványnak kell tekinteni

a magánindítvány előterjesztésére jogosult feljelentését és bármely olyan nyilatkozatát, amely szerint az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását kívánja.

- [21] A Be. 61. § (1) bekezdése úgy szól, hogy a sértett, a vagyoni érdekelt és az egyéb érdekelt helyett – ha a Be. nem ír elő személyes eljárási kötelezettséget – az általa vagy a törvényes képviselője által meghatalmazott képviselő is eljárhat. A (2) bekezdés rögzíti, hogy a meghatalmazott képviselő a képviselt személy a Be. szerinti jogait gyakorolhatja.
- [22] A fenti rendelkezésekkel összefüggésben felmerülő vizsgálandó kérdés a sértett képviseleti jogosultsága, vagyis hogy lehet-e akként értelmezni a Be.-t, hogy a sértett a magánindítványt csak személyesen terjesztheti elő, mert esetleg erre a Be. személyes eljárási kötelezettséget ír elő, avagy a Be. 61. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint a sértett helyett az általa vagy törvényes képviselője által meghatalmazott képviselő is eljárhat, mert ebben az esetben a Be. nem ír elő személyes eljárási kötelezettséget. A kérdés két oldalról közelíthető meg.
- [23] Egyrészt, meghatározott eljárási cselekményeknél nélkülözhetetlen a személyes eljárási kötelezettség. Erre a törvényben nincs külön terminológia, de magából az eljárási cselekmény jellegéből fakadóan a személyes közreműködést a jogintézmény jellege generálja. Példaként említhető az, hogy a tanú csak személyesen tud vallomást tenni, de a felismerésre bemutatás, a szembesítés vagy a műszeres vallomásellenőrzés is feltételezi és igényli a személyes jelenléte, a jogintézmény természetével szembenálló lenne ezt képviselő útján intézni. Ahol személyes eljárási kötelezettség áll fenn, ott az idézés szolgálja ennek egyértelmű jelzését, hiszen az idézés fogalmi lényege éppen abban áll, hogy az eljáró bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság megidézi azt, akinek a jelenléte az eljárási cselekménynél kötelező, az idézett pedig köteles az idézésnek eleget tenni.
- [24] Másrészt, a személyes eljárási kötelezettség megjelenési módja a Be. szabályozási rendszeréből is ered amikor a törvény kifejezetten a képviselő jelenléti jogosultságára irányuló rendelkezést tartalmaz. Az egyes jogintézményeknél nem a „személyes” szó jelenik meg a személyes eljárási kötelezettség előírása során, hanem a képviselő jelenléti jogosultságára való szabályból való visszakövetkeztetés generálja és teszi egyértelművé a sértett személyes eljárási kötelezettségét (ilyen rendelkezés hiányában a sértett jelenléti kötelezettsége esetén is gondoskodhat képviselője útján a jelenlétről és jogai gyakorlásáról). Ez a szabályozási megoldás felhívja a magánvádas eljárásban a személyes meghallgatás és a tárgyalás kérdésében [vö. Be. 768. § (1) és (3) bekezdés; 773. § (2)–(3) bekezdés].
- [25] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a korábbi jogértelmezés a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) és a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának 7/2007. BK véleménye alapján akként szólt, hogy „képvisezőként a nagykorú hozzátartozó – amint az ügyvéd vagy külön törvényben erre feljogosított más személy is – meghatalmazás alapján járhat el, s ha a törvény személyes közreműködést nem ír elő, gyakorolhatja a magánindítványra jogosult sértett jogait. Ennek körében a nagykorú hozzátartozó a magánindítványra jogosult képviseletében magánindítványt is előterjeszthet.” A régi Be. 56. § (1) bekezdése, valamint 173. § (1) bekezdése tartalmi szinten megegyeznek a hatályos Be. vonatkozó szabályaival.
- [26] A Be. miniszteri indokolása nem említi kifejezetten, hogy a sértett helyett a meghatalmazott képviselő is eljárhat magánindítvány benyújtása során, de nem jut ezzel ellentétes következtetésre sem. A hatályos és korábban hatályban volt normaszövegek tartalmi egyezése és a törvényhez fűzött indokolások alapján nem lehet arra következtetni, hogy a jogalkotó szándéka a kérdést érintő korábbi joggyakorlat megváltoztatására irányult volna.
- [27] A problémakör feltárásának teljességéhez hozzátartoznak a Be. nyomozás megindítására vonatkozó szabályai is. A nyomozás a Be. 375. § (1) bekezdése szerint hivatalból vagy feljelentésre indul meg. A feljelentés nem csak személyesen tehető meg, nincs ilyen korlátozó rendelkezés a Be.-ben, ahogy a régi Be.-ben sem volt. Az igazságügyi miniszternek a jelen ügyben adott állásfoglalása rámutat, hogy a magánindítvány tulajdonképpen egy speciális feljelentés, tehát a jogi természetével is ellentétes lenne, ha a magánindítvány csak személyesen lenne megtehető, ellentétben a feljelentéssel, amelyet egy meghatalmazott képviselő is benyújthat.
- [28] 3. Az Alkotmánybíróság végezetül a korábban kifejtettek alapján megvizsgálta a támadott bírói döntéseknek az Alaptörvénnyel való összhangját.
- [29] Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja szerint az Alkotmánybíróság „alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját”. Ennek megítélésakor az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt a kérdést vizsgálja, hogy a bíróság felismerte-e az ügy alapjogi vonatkozásait: „Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvénynek ez a rendelkezése a bíróságok számára

alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélkező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék [...]. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítani kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie.

A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvényellenes.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]–[18]}

- [30] 3.1. Az elsőfokú bíróság a rágalmozás vétsége miatt indult büntetőeljárást megszüntette. A végzés indokolása rámutatott, hogy a Btk. 31. § (1) bekezdése, 226. §-a, 231. § (2) bekezdése, valamint a Be. 378. § (1) és (3) bekezdése alapján a rágalmozás vétségének elkövetője magánindítványra büntethető, amely meghatározott jogszabályok által tehető, formához nem kötött feljelentés, s amelyet attól a naptól számított egy hónapon belül kell előterjeszteni, amelyen a magánindítványra jogosult a bűncselekményről tudomást szerzett. A bíróság a rendelkezésére álló iratok alapján azt állapította meg, hogy a magánindítvány előterjesztésére nyitva álló határidő letelt, joghatályos magánindítvány nem volt.
- [31] 3.2. A másodfokú bíróság az elsőfokú végzést helybenhagyta. A végzés rögzítette, hogy a fellebbezés mellékleteként csatolt iratok – az indítványozók képviseletét meghatalmazás alapján ellátó társadalmi szervezet útján határidőben előterjesztett panasz, amelyben egyértelműen úgy nyilatkoztak, hogy az elkövető büntetőjogi felelősségét kívánják, valamint a meghatalmazás – nem álltak az elsőfokú bíróság rendelkezésére, ezért azokat érdemben megvizsgálta. A végzés az elsőfokú bíróság által is hivatkozott törvényi rendelkezések, valamint a Be. 51. § (1) bekezdése alapján – amely szerint a sértett jogosult arra, hogy magánvádlóként fellépjen – arra a következtetésre jutott, hogy magánindítványt kizárólag a sértett terjeszthet elő, magánindítvány előterjesztése képviselő útján nem lehetséges. A Be. 61. § (3) bekezdés e) pontja alapján a büntetőeljárásban meghatalmazott képviselőként a sértettek vagy sértettek egyes csoportjainak érdekképviseletére létrehozott közhasznú szervezet eljárhat, a végzés indokolás szerint azonban ez a képviseleti jogosultság a magánindítvány előterjesztésére nem jogosít. A bíróság megállapította, hogy a fellebbezés mellékleteként küldött – határidőben előterjesztett – panasz valóban tartalmazza, hogy a sértettek az elkövetők büntetőjogi felelősségre vonását kívánják, azonban a panaszt nem a sértettek, hanem a sértetteket képviselő szervezet terjesztette elő, emiatt a panasz nem minősül joghatályos magánindítványnak.
- [32] 3.3. A fenti bírósági döntések vizsgálata során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a másodfokú bíróság kifejezetten azt az értelmezést fogadta el, hogy magánindítvány előterjesztésére a sértettnek kizárólag személyesen, képviselő igénybevétele nélkül van lehetősége. Ez a megszorító értelmezés a jelen határozat IV/2. pontjában (Indokolás [18]) kifejtettek szerint – az igazságügyi miniszternek a jelen ügyhöz írt álláspontjával egyetértve – nem következik sem a Btk. és a Be. szövegéből, sem nem támasztható alá a jogszabály céljával, amelyet az Alaptörvény 28. cikkében kiemelt jogértelmezési szempontként rögzít (megjegyzendő, hogy a másodfokú bíróság egyéb jogértelmezési módszerrel sem támasztotta alá a konklúzióját). A magánindítvány képviselő útján történő előterjesztését kizáró értelmezés ugyanakkor korlátozza a magánvádlóként fellépni kívánó sértettet – a jelen határozat IV/1. pontjában (Indokolás [16] és köv.) kifejtettek szerint – megillető bírósághoz fordulás jogát, amelyet a XXVIII. cikk (1) bekezdése garantál. A másodfokú bíróság vizsgált végzése az ügynek ezt az alapjogi vonatkozását nem ismerte fel, a bírósághoz fordulás jogát mint alapjogi részjogosítványt szükségtelenül, sőt lényegében indokolatlanul korlátozta, amivel a konkrét ügyben az indítványozók e jogának gyakorlását egészében meg is hiúsította.
- [33] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a másodfokú bíróság döntése megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, ezért azt az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján a jelen határozat rendelkező részébe foglaltak szerint megsemmisítette.

- [34] Az Abtv. 43. § (4) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság a bírói döntés megsemmisítése esetén megsemmisítheti a döntéssel felülvizsgált más bírósági vagy hatósági döntéseket is. Az indítványozók a jelen ügyben kérték a megsemmisítésnek az elsőfokú bíróság döntésére történő kiterjesztését is. Az Alkotmánybíróság azonban figyelembe vette, hogy az elsőfokú bíróság nem a fent alaptörvény-ellenesnek minősített értelmezés alapján hozta meg – az indítványozók számára szintén kedvezőtlen – döntését, hanem az utóbb csatolt iratok ismeretének hiányában; ezért az Alkotmánybíróság az elsőfokú bíróság döntésének megsemmisítését – alaptörvény-ellenesség hiányában – mellőzte.
- [35] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor felhívja az ügyben eljáró bíróság figyelmét, hogy az Abtv. 43. § (2) bekezdése szerint a bírói döntést megsemmisítő alkotmánybírósági döntés eljárási jogkövetkezményére a bírósági eljárások szabályait tartalmazó törvények rendelkezéseit kell alkalmazni. A Be. 632. § (1) bekezdés szerint a bíróság határozatának az Alkotmánybíróság általi megsemmisítése esetén az eljárást meg kell ismételni.
- [36] Az Abtv. 43. § (3) bekezdés alapján a bírói döntés Alkotmánybíróság általi megsemmisítése következtében a szükség szerint lefolytatandó bírósági eljárásban az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni.

Budapest, 2021. június 29.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/749/2019.

